

Nr 1362

Av herrar **Alexanderson** och **Ernulf**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 186, med förslag till lag om ändring i föräldrabalken, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1580 i Andra kammaren)

I proposition nr 186 föreslås en rad ändringar i adoptionslagstiftningen. Bl. a. föreslås att reglerna för s. k. stark adoption görs tillämpliga på kvarstående äldre s. k. svaga adoptioner.

Adoptionsinstitutet infördes i Sverige genom 1917 års lag om adoption. Genom den nya ärvdabalken, som trädde i kraft den 1 juli 1959, förändrades adoptionens rättsverkningar. Tidigare gällande regler innebar, att adoptivbarnet hade en något svagare ställning i förhållande till adoptanten än dennes eget barn i äktenskap och att vissa band fanns kvar mellan adoptivbarnet och dess släkt. Denna form av adoption brukar betecknas som svag adoption i motsats till adoption enligt nya ärvdabalken, som brukar kallas stark adoption.

När den starka adoptionen infördes, skapades samtidigt en möjlighet att under en övergångstid om fem år, alltså till den 1 juli 1964, förändra en bestående svag adoption till stark adoption genom ett anmälningsförfarande hos domstol. Denna möjlighet utnyttjades emellertid i förhållandevis liten utsträckning. Medan antalet adoptioner som kom till stånd åren 1918—1959 var närmare 70 000 uppgick hela antalet ärenden om övergång från svag till stark adoption uppskattningsvis endast till mellan 3 000 och 4 000. Orsaken härtill är svårbedömlig. Sannolikt är väl att information om möjligheten att övergå från svag till stark adoption inte nått alla som berördes härav. I en del fall kan väl också en viss tvekan eller oföretagsamhet ha medverkat till att möjligheten till övergång inte utnyttjades. I andra fall måste man dock enligt vår mening räkna med att adoptanterna efter övervägande föredragit att låta den svaga adoptionen kvarstå. Skälen för en sådan ståndpunkt kan vara olika i olika fall. En ganska naturlig situation kan vara att en person adopterat sin makes eller makas barn i tidigare äktenskap utan att barnet därför avbrutit sin förbindelse med den andre av sina biologiska föräldrar. I ett sådant fall kan det mycket väl vara bäst överensstämmande såväl med adoptantens och de biologiska föräldrarnas önskemål som med adoptivbarnets bästa att

den svaga adoptionen består. Även andra fall kan tänkas, där övervägande skäl talar mot en övergång till stark adoption.

Vad nu sagts kan utgöra skäl för en ordning enligt vilken möjligheten att övergå från svag till stark adoption återupplivas utan tidsbegränsning. Mot en sådan lösning talar emellertid vissa andra skäl. Erfarenheterna av övergångsbestämmelserna i 1958 års lagstiftning får väl anses ge ett visst stöd åt departementschefens antagande att underlåtenhet att göra anmälan om övergång inte behöver bero på en negativ inställning till den starka adoptionen. I längden medför det också otvivelaktigt vissa olägenheter för det praktiska rättslivet att ha två skilda adoptionsinstitut att handskas med. Särskilt gäller detta om det kvarstår ett stort antal äldre adoptioner, där de närmast berörda själva ofta inte har kännedom om de särskilda rättsverkningarna i dessa fall. Härtill kommer att den nyligen genomförda utvidgningen av arvsrätten för barn utom äktenskap medfört arvsrätt för barn i situationer där sådan rätt dessförinnan inte förelegat. Detta har särskilt betydelse för de adoptivbarn som fötts utom äktenskap, dvs. en mycket stor andel av adoptivbarnen. Att rättsverkningarna av den svaga adoptionen på detta sätt indirekt förändrats får väl anses i viss mån försvaga skälen för att generellt bibehålla denna form av adoption. Vi godtager därför att övergång från svag till stark adoption skall ske utan särskild anmälan härom.

Som ovan framhållits finns emellertid fall där övervägande skäl talar mot en övergång till stark adoption. Enligt vår mening är det därför önskvärt att någon möjlighet lämnas öppen att låta en svag adoption bestå. Visserligen kan, som departementschefen antyder, de arvsrättsliga resultaten av en övergång från svag till stark adoption motverkas genom testamentariska förordnanden. Detta torde emellertid inte i alla fall kunna ske i full utsträckning och torde för övrigt i många fall stöta på både psykologiska och praktiska svårigheter. Även frånsatt detta anser vi det rimligt att de som adopterat barn under vissa förutsättningar angående rättsverkningarna av adoption skall ha möjlighet att bibehålla dessa rättsverkningar oförändrade, åtminstone såvitt angår ekonomiska förhållanden.

Vår slutsats av vad nu sagts är att en möjlighet bör finnas för de adoptivföräldrar som så önskar att genom ett anmälningsförfarande bibehålla den svaga adoptionen. Fristen för en sådan anmälan bör knappast sättas längre än till tiden för lagens ikraftträdande.

Vårt förslag förutsätter för att få praktisk betydelse en intensiv information till dem som berörs av anmälningsmöjligheten. Om så är möjligt utan alltför stora svårigheter och kostnader synes en lämplig metod vara att tillställa samtliga berörda adoptivföräldrar en folder med uppgifter om innebörden av lagändringarna och anmälningsförfarandet. Det är väsentligt att informationen inte bara inriktas på dem som eventuellt kan vilja bibehålla den svaga adoptionen utan också på dem som genom den före-

slagna lagändringen kan se sig föranlåtna att göra förändringar i sina testamentariska förordnanden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att föranstalta om informationen.

På grund av vad ovan anförts hemställer vi,

dels att riksdagen måtte för sin del besluta om en övergångsbestämmelse i den föreslagna lagen om ändring i föräldrabalken av innebörd att adoptant genom ett anmälningsförfarande hos domstol under tiden fram till lagens ikraftträdande får möjlighet att bibehålla adoptionen enligt reglerna om s. k. svag adoption,

dels att vederbörande utskott utarbetar erforderlig lagtext,

dels att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att en såvitt möjligt effektiv information ges såväl om innebörden av övergången från svag till stark adoption som om möjligheten att låta svag adoption bestå.

Stockholm den 24 november 1970

Erik Alexanderson (fp)

Gudmund Ernulf (fp)
